

Faşistlerin İst. Üniversitesinde gerçekleştirdikleri son katliam, sonra başlayan protesto eylemleri, Ümraniye olayı, Ecevit ve CHP'nin bu olaylar nedeniyle dile getirdikleri görüşler ve takındıkları tavır, Mart ayının siyasal - toplumsal gelişmelerinin odak konuları idi. Aynı yoğunlukta olmasa bile İsrail'in Lübnan'a orada yaşayan Filistin halkına karşı giriştiği saldırı ve İtalya'da Aldo Moro'nun kaçırılması olayı da tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ilgiyle izlendi.

Aldo Moro'nun İtalya'da çoktandır faaliyette bulunan Kızıl Tugaylar örgütüne kaçırılması —bu yazı hazırlandığında henüz başkaca bir gelişme yoktu— Schleyer olayı ve Mogadişu baskınında görülen türden bir devletler arası işbirliğine konu oldu. İsrail, Almanya ve İngiltere devletlerinin özel uzman gruplarını yardıma çağıran İtalya hükümeti, arama çalışmalarını bunlarla işbirliği içinde yürütmektedir şimdi. Şüphesiz diğer Avrupa devletlerinin polis ve güvenlik örgütleri de bu çabalara yardımcı olmaktadır.

Kızıl Tugaylar örgütünün bu ve benzeri eylemlerini onaylamanın elbette imkânı yoktur. Kızıl Tugaylar örgütü bundan önce de bir dizi adam kaçırma, suikast ve yolcu dolu taşıtlara sabotaj eylemine girişmişti. Bu tür eylemleri devrimci eylemler sayan mantığı ile o, son yıllarda Avrupa ülkelerinde baş gösteren kapitalist işleyişi nefretten kaynaklanan yeni tür nihilizmin tipik bir temsilcisi görünümündedir. «İleri kapitalist» ülkelerde bu ve benzeri akımların bir hareket olarak ortaya çıkış ne-

denlerini daha önce Birikim'in 32. sayısının başyazısında incelemeğe çalışmıştık. Schleyer'i kaçıran RAF örgütünün tezlerini analiz eden bu yazımızda, RAF'ın ideolojisinin de büyük ölçüde nihilist bir nitelik taşıdığını belirtmiştik ama yine de şu söylenebilir ki, aynı genel koşulların ürünü olmakla birlikte Kızıl Tugaylar örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerdeki belirgin nihilizm, herşeye karşın RAF için aynı derecede sözkonusu değil. Bu fark herhalde İtalya'nın güçlü bir anarşist hareket mirasına sahip oluşundan ileri gelmektedir.

Ama şüphesiz İtalya'nın bu eski anarşist ve anarko - sendikalist geleneği Kızıl Tugayların eyleminde en uç noktasına varmıştır. Aldo Moro'nun kaçırılması nedeniyle İtalya'da düzenlenen ve Kızıl Tugayları protesto eden geniş kitle gösterilerine sanırız hiçbir «eski anarşist» muhatap olmak istemezdi. Bütün «kitlelerden kopuk»luklarına karşın «eski anarşist»ler de bugün Kızıl Tugayların hareketlerinde yansıdığı gibi bir kitle umursamazlığı, hatta kitlelere yönelik öfke yoktu. Kızıl Tugayların eylemlerinde yansıyan ideoloji, değiştirmeye gücünün yetmediği hatta daha ötesi değiştirilemesinden umut kestiği bir düzene duyulan tepkiden, onun karşısında bireysel özgürlüğünü koruma endişesinden ve tek güvencesi gizlilik olan, bu sayede yapılan bir meydan okuma isteğinden oluşmuştur denilebilir.

Ünlü, kalburüstü politikacılar ve işadamlarının hayatını tehlikeye sokan «terör» olayları karşısında hemen gerçekleştiren devletlerarası işbirliği, sa-

nırız önümüzdeki yıllarda bir uluslar arası -devletarası -örgütün kurulmasına yol açacaktır. «Terörizmle mücadele» amacıyla kurulan bu örgüte devletler üstü bir statü, özel güçler ve yetkiler verilecek. Çoktandır yapılagelen bu yoldaki çağrılar, Aldo Moro gibi İtalyan politika hayatının en etkin kişisinin bile kaçırılabilmesi karşısında daha da güçleneceği ortadadır. Politika ve iş dünyasının seçkin zevatı, kendi çok önemli hayatlarının korunmasında gösterilecek titizliğin, aslında ulusların, devletlerin ve düzenin kutsal varlığına karşı gösterilen bir titizlik sayılması gerektiğini, yerleşik yargılardan da yararlanarak kolayca makul gösterebilirler zaten.

Bazı «terör» olayları bazı kişilerin hayatının ne kadar önemli olduğunu gösterirken, bazı gerçek terör olayları da tersine bazı kişilerin hayatının ne kadar önemsiz olduğunu kanıtıyor.

İsrail'in Güney Lübnan'daki Filistinlileri imhaya yönelik son girişimleri karşısında hemen tüm dünyada takınılan tutumlar hatırlanırsa, yukardaki sözlerin hiç de bir söz oyunu olmadığını kabul etmek gerekecektir.

Burada yalnızca kaba, apaçık bir, çelişkiyi yeniden belirtmek gibi bir amacımız yok. Üzerinde durmak istediğimiz konu, son İsrail saldırısının, bundan önce yapılan aynı türden saldırıların en geniş kapsamlısı olduğu halde, neden dolayı geçmiştekilerden daha az tepkiyle karşılandığıdır. İsrail son saldırısında Lübnan devletinin hükümrânlığını açıkça hiçe saymış, donanmaları, uçak filoları ve zırhlı birlikleri ile Lübnan'ın güneyini işgal etmiş ve burada sistemli bir kıyım gerçekleştireceğini fütursuzca ilan etmişken; Lübnan ve diğer Arap devletleri, olayları adeta seyretmişler, zoraki ve şekilden ibaret olduğu besbelli olan protesto notalarıyla yetinirken bile her zamankinden daha yavaş ve isteksiz biçimde davranmışlardır. Çok değil bundan 2-3 yıl önce İsrail'in şimdikinden çok daha ufak çapta saldırıları karşısında notalar yayınlayıp, İsrail'i saldırganlıkla niteleyen devlet-

ler de benzer sessizlikle karşılamışlardır İsrail'in bu son «intikam ve imha seferini»

Sur şehri önlerindeki mevzilerde İsrail ordusuyla savaşan Filistin gerillalarının öfke ve umutsuzluk dolu sözleri bu durumdan kaynaklanıyor. Bir Filistinli, «elimizdeki silahları İsraillilerden çok, Arap devletleri liderlerine çevirmeyi çok isterdik» derken ve bugüne kadar kendilerini desteklemiş olan güçlerin kendilerini yapayalnız bıraktıklarından buruk ve öfkeli bir dille şikayet ederken; belki de Filistin davası'nın iyiden iyiye kaybedildiğini düşünmekteydi.

1947 den günümüze kadar konulduğu biçimiyle «Filistin davası», «Filistin sorunu», gerçekten sona ermiştir. Ama bu Filistinlilerin durumunda dile gelen gerçek sorunların ve davanın da ortadan kalktığı, kaybedildiği anlamına gelmiyor. Filistin sorununun gerçek temelleri üzerinde yeniden formüle edilebileceği bir döneme girilmiştir. Son olaylar ve bundan önceki yıllarda edinilen deneyler ve dersler ışığında Filistinliler, sorunlarını ve davalarını artık eski gibi koyamayacaklarını, bu eski konuluş biçiminin ve buna uyarlı çözüm taleplerinin yetersizliğini, herkesten daha iyi anlayabilecek noktadadırlar.

Bu güne kadar Filistin sorunu, yüz yıllardır üzerinde yaşadıkları topraklardan zorla atılan bir ulusun sorunu olarak kondu. Filistinliler, İsrail ulusu tarafından ulusal hakları çiğnenmiş bir ulus olarak haklarını aradılar. Zorla ellerinden alınan topraklarına kavuşmak ve burada bağımsız bir devlet kurmak için, bu «çözüm» için yıllar yılı savaştılar.

İsrail devleti, 2. Dünya savaşının galipleri ABD, SSCB, İngiltere ve Fransa arasındaki antlaşmanın bir sonucu olarak kurulmuştu. Bu «büyük güç»lerin onayı ile Filistin yurduna gelen göçmen İsrailliler, burada kendi devletlerini, vatanlarını yaratmaya koyuldular. Bu ise kaçınılmaz olarak Filistinin Arap halkıyla çatışmayı gerektiriyordu.

Filistinli Araplarla İsrailliler arasındaki çatışma anında genel Arap ulusu

ile Yahudi ulusu arasındaki bir çatışma anlamını kazandı. Filistin toprakları üzerindeki İsrail varlığı, hemen hepsi de 2. Dünya savaşı ertesinde kurulmuş diğer Arap devletleri tarafından, ortakça Arap ulusuna yönelmiş bir tehdit bir işgal olayı olarak nitelendi.

Böylece Filistin sorunu, Filistin davası, Kuzey Afrika ve Orta doğuda yüzyıllardır birbirinden ayrı, emirlikler, aşiretler halinde yaşayan Arapları ortak bir ulusal bilince sahip kılıp, siyasal birliklerini sağlamak, tek, bileşik güç haline getirebilmek hedefinin sembolü, itici motifi oldu.

Bu hedef, özellikle Arap dünyasının en güçlü devleti Mısır için sözkonusu idi. Nasır'ın fomüle ettiği Arap milliyetçi ideolojisi ve siyasal programı tüm Arap devletlerini Mısır etrafında birleştirmeyi amaçlıyordu. Bu yüzdendir ki 1947 den 1970' kadar Mısır ve Nasır, Filistin davasının Filistinliler kadar savunucusu ve takipçisi oldular.

Başlangıçta diğer Arap devletleri de Filistin davasına sahip çıktılar, ama onların tüm Arap halklarını birleştirmek gibi bir niyetleri yoktu. Bu yüzdendir ki «Nasirizm», Mısır dışındaki devletlerde düzene muhalif güçlerin ideolojisi olabildi ve Nasırcı hareketler, yer yer yerleşik devletle çatışmaya girdiler.

Fakat gerek tüm Arapları birleştirmek isteyen Nasırcı hareket için gerekse amaçları kendi ülkelerindeki egemenliklerini sağlamaktan ibaret olan ve Arap birliği gibi bir talebi kendileri için zararlı gören yerel egemen sınıfların denetimindeki hareketler için, Filistin davası kullanılabilir bir motif, gerekli bir öge idi. Bu konjunktürel siyasal ideolojik ihtiyaçtan ötürü Filistinli göçmenler, tüm Arap ülkelerinde iyi kabul gördüler.

1967 ye kadar bütün Arap devletleri tarafından «mağdur kardeş»ler olarak nitelenip desteklenen Filistinlilerin bu tarihten sonra bizzat bu «kardeş»ler tarafından terkedilmeye başlandığı, hatâ önce Ürdünlü, sonra Suriyeli ve Lübnanlı, daha sonra da Mısırlı «kardeş»-

leri tarafından kitlevi kıyımlara uğratıldığı görülür.

«Arap ulusunun birliği», «Arap ulusuna yönelik İsrail tehdidi» v.b. ulusçu sloganlar ve temalar altında, bu ideolojik görünümeler altında cereyan eden nesnel süreçlerin mantığı dikkate alınmazsa gerçekten de anlaşılabilir bir olgudur bu.

1947 - 1967 döneminde Filistin ve «Filistin sorunu», konulduğu ulusçu çerçeve içinde, bu biçimiyle, tüm Arap devletleri tarafından ortak bir tema, bir sembol olarak kullanıldı. Böylece yaratılması mümkün olan ulusçu ideolojik atmosfer içinde, hemen tümü 2. Dünya savaşı ertesinde yeni kurulan Arap devletleri, ilk kuruluş dönemlerinin sorunlarını çözümleme imkânını buldular, «milli devlet» lerini sağlamlaştırıp, gerekli organizasyonları yerleştirdiler ve böylece devlet ile toplumun bağlarını, sağlamlaştırmak, bu statünün gerektirdiği işleyişi ve usulleri topluma kabul ettirebilme imkân ve gerekçelerini buldular. 1967 ertesinde bu kuruluş evresi hemen tüm Arap devletleri için aşılmıştı. Arap ulusçuluğu ideolojisinin ve bu ideolojiyi oluşturmak için kullanılan «Filistin sembolü»nün görevi sona ermiştir.

O döneme kadar kendi bulundukları ülkelerde yalnızca zengin ve varlıklı kesimler olarak hayatlarını sürdüren ve varolan düzenin ayakta kalması için gerekli siyasal görevleri üstlenmemiş olan ve bu görevlerin hep başkaları tarafından (Osmanlı veya Fransız -İngiliz yönetimleri) yerine getirildiği koşullar içinde varlıklarını sürdüren her bir Arap devleti içindeki toprak sahibi ve tüccar sınıflar; egemen sınıf olabilmemesinin zorunlu kıldığı koşulları, bunun gerektirdiği toplumsal örgütlenişi, kendi fiili durumlarına göre oluşturmuş bulunuyorlar. Kendi yerel alanlarında kurdukları toplumsal yapının inşası sırasında gerekli olan «iskele»ler, bu «iskele»nin bir tahtası olan «Filistin davası» kaldırılabilir artık. Gerçek olgular da bu benzetmeye alabildiğine uyuyor. Ürdün'ün, Suriye'nin, Mısır'ın ve Lübnan'ın-

ın İsrail'le olan sınırlarına yerleştirilmiş olan Filistinliler, buralardan sırasıyla atıldılar 1968'den beri.

Arap devletlerinin kendi sorunlarını çözmek için gerek duydukları ideolojik motifleri sağlayan «Filistin dava»sı, sözkonusu sorunların çözülmesi ile birlikte önemini yitirdi. Bu devletlerin şu anda gündeminde olan sorunlar için «Filistin dava»sı artık bir ayak bağıdır. Bu devletler, buralardaki egemen sınıflar için «Filistin dava»sı nedeniyle İsraille savaşmak sözkonusu değildir.

ABD'nin son yıllarda Arap devletlerine yönelik politikasının temelinde bu tesbitin varolduğu söylenmelidir. Ülke içindeki siyasal - toplumsal konumlarını sağlamlaştırmış egemen sınıflar, şimdi bu yapıyı sürekli kılmak için gerekli ekonomik imkânların peşine düşmüşlerdir. Suriye'nin Filistinlileri ezerek Lübnan olaylarına müdahale etmesi, Mısır'ın İsrail'le anlaşmaya yönelmesi ve daha önceden başlayan bölgedeki SSCB nüfuzunun azalması olaylarının gerisinde Arap devletlerinde güçlenen kapitalist sınıfların kendi rasyonellerine uyarlı politikaları uygulayacak düzeye geldikleri olgusu vardır.

Mısırdaki kapitalist sınıf, İsrail'le anlaşarak Şüveys Kanalı'nı iyice canlandırıp gelirlerini arttırmak yanında; sanırız bir Mısır - İsrail - ABD kombinezonu ile bakir Afrika'ya açılabilme imkânlarını oluşturmak istemektedir. Görece fazla nüfusu ve sınırlı doğal kaynakları, Mısır'ın böyle bir yola girmesinin nedenleri olarak sayılabilir.

Mısır'dan daha da kıt ekonomik kaynakları ile Suriye'nin Lübnan'a yönelik tutumu daha da «anlaşılır» nedenlere sahip. İsrail, Lübnan'a giren Suriye'ye, Suriye Lübnan'ın güneyine giren İsrail'e «anlayış» gösterdiyse, her halde bu anlayışın altında ileride kurulacak denge ve uzlaşmanın varolduğu söylenmelidir.

Filistinliler, şimdi Ortadoğunun her bir ülkesinde kurulan ekonomik - toplumsal yapıların kapitalist rasyonelleri-

ne göre dönen çarkların arasında ezildiler.

Mısır - İsrail anlaşma girişimiyle resmen başlatılan yeni dönem, genel emperyalist sistemin Ortadoğu bölgesinde, sistemin genel işleyişine uyarlı bir düzen, bir denge kurma evresine girildiğini apaçık gösteriyor. Sistemin Ortadoğu mekanizmasında özgür bir Filistin devletinin, böyle bir «çark»ın yeri olmaması konusunda, gerek ABD, gerekse bölgedeki Arap devletleri ve İsrail ittifakı halindedirler.

Bu yüzdendir ki son İsrail saldırısı karşısında ABD başkanı Carter, bu olayın bölgedeki «barış»ı bozacak bir olay olmadığını söylemiştir.

Otuzbin kişilik kara, hava ve deniz kuvveti ile imha edilmek istenen bir halkın yüzlerce ölüsüne ve tarifsiz umutsuzluğuna, ezilmişliğine karşın «bozulmayan bir barış»tır artık Ortadoğudaki barış. Ve şimdi artık hiç kimse Filistin halkının acı dramına ağıt yakmamalıdır ve kimse vaktiyle Nazi'lerin eş görülmedik zulmüne uğrayan, milyonlarca mensubu ırkçı ve ulusçu önyargıların etkisiyle acımasız biçimde katledilen bir İsrail ulusunun, kendinden ziyaf bir halka zulüm uygulayabilmesindeki çelişkiyi aramaya kalkmamalıdır.

Ulusçu ideolojinin yaldızlı lafızları altında işleyen kapitalist ilişkilerin ve bu ilişkiler içinde «doğal olarak» oluşan mantığın, değer yargılarının olağan bir dışı durumudur bunlar.

Filistin halkı, kendine ait saydığı topraklar üzerinde bir «milli devlet» kuramamış, Ortadoğu bölgesinin şimdilerde birbiriyle «uzlaşmaya» çalışan «milli» ve kapitalist çarklarından biri olamamıştır. Bunu hâlâ bir amaç sayan veya Suriye'deki «Elsaika» örgütüne bağlı Filistinliler gibi bu «çark»ların birine adapte olmayı yeğleyenler olabilir.

Ama Filistin'in çok acı çekmiş, çok deney ve ders edinmiş halkı içinde, bu acılardan, derslerden ve deneylerden sonra ulusçu ideolojinin çemberinden çıkmak gereğinin bilincine varanlar çıkacaktır ve onlar, ulusçu ideolojilerin ve «milli devlet» taleplerinin altında

her zaman kapitalist ilişkilerin soğuk mantığının yattığını ve bu yaldızlı lafızların, insanlar arasındaki eşitsizliğin ve zulmün en ince ve keskin biçimini örttüğünü bilerek, Filistin halkının kurtuluşunu ancak Ortadoğu halklarının tümünü birleştiren ortak bir hareket içinde mümkün olduğunu öngören bir anlayışın, bu mücadelenin bayraktarı olacaklardır.

Filistin sorununu Ortadoğu sorununa dönüştürmek. Sosyalist etiketli reel politikerlerin çoktandır terkettikleri enternasyonalizm, eğer bunca «ulusal kurtuluş» deneyinden sonra yeniden ve kesin olarak sosyalist harekete damgasını vuracaksa, Filistin ve diğer bölge ülkelerindeki devrimciler için sorun artık bu içerikte konulmalıdır.

16 Mart günü faşistler, İ. Üniversitesinde bir kitle katliamı girişiminde bulundular. 7 kişinin ölümü ve 50 ye yakın yaralı ile bu kitle katliamı, hem son ayların en kanlı faşist eylemi idi, hem de faşistlerin son bir yıl içinde uygulamaya başladıkları kalabalıklara yönelik kıyım eylemlerinin en «gelişkini», en profesyonelce olanı idi. Bilindiği üzere faşistler, daha önce Hacettepe, ADMMA ve ODTÜ öğrencileri üzerinde de benzer kitle katliamı eylemleri düzenlemişlerdi. İstanbul'daki son katliam, özel olarak bu tür eylemler zincirinin bir halkası ve —şimdilik— en kanlı bilanço ile sonuçlanmıştır.

Son bir yılda faşist saldırıların yeni ve özel bir biçimi olarak uygulamaya konulan bu kitle katliamları türü eylemler yanında, eskiden beri «alışılmış» faşist saldırı ve cinayet olayları da, yeni hükümet işbaşına geldikten sonra azalmayıp arttı.

Gerek bütçe konuşmaları sırasında gerekse katliam olayının hemen ertesinde verdikleri demeçlerde Başbakan Ecevit ve CHP sözcüleri, bu olayları faşist hareketin hükümetin girişimleri karşısında kapıldığı telaşa ve tedirginliğe bağlıyorlardı. Ecevit'e göre faşistler «devletin etkin ve tarafsız gücü»nün

kendilerini köşeye sıkıştırdığını gördükleri için son bir umutla bu eylemlere girişmekteydiler.

Faşist saldırıların yükselişini, onların «savunma gayret»leri olarak niteleyen Başbakan Ecevit'in ve CHP'nin tavrı; katliam olayı karşısında DİSK ve bazı kuruluşlar «iş bırakma» eylemi biçiminde bir protestoya başvurduklarında aniden değişti. «İş bırakma» eyleminin hemen arkasından, eylemi düzenleyen kuruluşları son derece öfkeli ve sert bir dille suçlayan ve bunlara karşı CHP'nin «ödeyecek diyeti» olmadığını ilân eden Başbakan Ecevit'in yaklaşımı, aşağıdaki sözlerinden anlaşılacağı üzere eskisinden çok farklıydı.

«Bu tür saldırıları düzenleyenlerin amacı, demokrasiyi yıkarak, devleti etkisiz bırakarak kendi hayal ettikleri anayasa dışı rejime ortam hazırlamaktır.»

Böylece Ecevit, faşist saldırıların artışı önceden olduğu gibi «telaş»a, «savunma»ya değil, soğukkanlıca izlenen belli bir politikaya bağlamış oluyordu.

Yukardaki sözlerin hemen devamı ise şöyle:

«Bunun için bazı tuzaklar meydana getirmektedirler. Toplumda harekete geçirdikleri tepkilerin kendi amaçlarını kolaylaştırıcı ölçülere ve boyutlara ulaşacağını ummaktadırlar ve bunu teşvik etmektedirler.»

Tuzak budur... bu tuzaga düşürülmesi için gerekli uyarıları yaptığım halde bazı kuruluşlar demokratik tutumla bağdaştıramadığım eylemler düzenlemeye veya teşvik etmeye kalkıştılar ve iyi niyetlerinden şüphe duymadığım bir kısım üyelerini de baskı altına almaya çalıştılar. Sonunda bugünkü olaylar meydana çıktı. Şimdi Türkiye'de tezgahlanmakta olan tuzak son yıllarda hem Türkiye'de hem de başka ülkelerde birkaç kez tezgahlanmıştır.»

Başbakan Ecevit'in demeci böyle devam ediyor.

Görülmektedir ki Ecevit, 12 Mart ve özellikle Şili olayını anımsatmakta, olayları bu «model»ler ışığında ele almaktadır. Ecevit'e göre, faşist katliama

karşı yapılan protesto eylemleri aslında tam da faşistlerin istediği şeyi yapmaktır. Veya faşistlerle belli bir işbirliği olan darbeyi eğilimlerin istediği gibi davranmış olmaktadır protesto eylemlerine katılanlar.

Burada Ecevit'in «kuruluşlar» ile «üyeleri»ni ayrı kaplara koyan ve «kuruluş»ları «iyi niyetli üyeler»i üzerinde baskı uygulamakla suçlayan sözleri elbette ilgiye değer niteliktedir. Ayrıca Ecevit, demecinin diğer bölümlerinde «iş durdurma» eyleminin günlük hayatı etkilemesinden çeşitli örnekler vererek sanki bunlar sözkonusu eylemin doğal sonuçları değilmiş gibi bir izlenim yaratmaya çalışmaktadır. Ecevit'in sözünü ettiği görünümün olmaksızın düşünülemez olan işi bırakma eylemine karşı olmak veya olmamak. Sorun budur. İş bırakma eyleminin kendisine karşı olduğunu söyleyebilirdi Ecevit ve zaten söylemiştir de. Ama eylemin doğal görünümünden ve günlük hayata etkilerinden söz etmekle düşük düzeyde bir demogojiye de girişmiş, bundan yarar ummuştur.

Asıl üzerinde duracağımız konu, Başbakan Ecevit'in yukarıya aldığımız sözlerinin altında yatan demokrasi anlayışı. Daha önceki yazılarımızda kendisini içten bir burjuva demokrat olarak nitelediğimiz Bay Ecevit, yukarıda dile getirdiği kendi «demokrasi» anlayışı ile bize, sosyal-demokrat ideolojinin özünü, bir burjuva demokratik düzenin hangi siyasal kabuller üzerine kurulduğunu tüm içtenliğiyle göstermiştir.

Bu konu üzerinde durmak, sosyalist demokrasi anlayışı ile sosyal-demokrat demokrasi anlayışı arasındaki ayırım çizgisini görmenin ötesinde güncel görev olan faşizmle mücadele sorunu ile de doğrudan ilgilidir.

Öncelikle bir noktayı belirtmek gerekir. Genellikle demokrasilerin, dikta yanlısı hareketler karşısında zaafından söz edilir. Ortak bir kabuldür bu. Buna göre dikta yanlısı hareketler «demokrasinin imkânlarından yararlanarak» egemen hale gelebilirler. Buna örnek olarak bazı faşist hareketlerin oy

gücüyle iktidarı ele geçirebilmiş olmaları gösterilir. Bazı dikta hareketleri de «demokrasi»nin iç zaafı nedeniyle tıkanması, işlerin «demokrasi» ile yürütülememesi sonucunda iktidarı ele geçirebilirler. Bu iki biçimde mümkün olur. Birincisi gerçekten de «demokrasi» tıkanmıştır ve toplum demokrasi yerine diktatörlüğün daha iyi olacağını kabul noktasına gelmiştir. Dikta bu durumda toplumca da onaylanır. İkincisi ise daha «klasik» bir biçimdir. «Demokrasi» zora dayanan dikta hareketi karşısında doğal olarak zayıftır. Özellikle ordu güçlerinin darbe girişimleri karşısında «demokrasi» kendini savunacak bir güce sahip olmadığından yenilgiye mahkûmdur.

Hemen belirtmeliyiz ki bütün bunlar «burjuva demokrasisi» için sözkonusu olan doğrulardır. Burjuva siyasal anlayışın önkabülleri veri alındığında, gerçekten de «demokrasi»nin diktatörlük karşısındaki durumunun böyle olduğunu kabul etmek gerekir.

Bu bakımdan burjuva siyasal anlayışın ve özel olarak burjuva demokrasiinin temelindeki aksaklık ve yanlısıma gözden kaçırılırsa, az sonra ele alacağımız Ecevit'in görüşlerini ve tutumunu son derece mantıklı olarak değerlendirmek gerekir.

Şöyle ki: Eğer «demokrasinin» dikta karşısındaki durumunu anlatan, yukarıdaki genel tezler kabul edildiğinde; denilebilir ki Ecevit'in bazı demokratik hakların kullanılmasını sakıncalı gören en azından bu hakların kullanılmasında dikkatli olunmasını öneren demeci ve tutumu Türkiye demokrasisinin, ülkenin şu anda bulunduğu kritik durum ile ilişkilidir.

Ecevit, faşist saldırıları tezgahlayanların, bu eylemlerin toplumda tepkiler yaratacağını hesapladıklarını ve harekete dönüşen bu tepkilerin de kendi amaçlarını kolaylaştırıcı boyut ve ölçülere ulaşacağını umduklarını ve böyle olmasını teşvik ettiklerini söylemektedir. Ecevit'e göre, örneğin Şili'de bu hesaplar tutmuştur. Darbeyi güçler bazı eylemler tertiplemişler, toplum da bun-

lara tepki duyup harekete geçince, terapistler bu kez toplumun harekete geçmesini bahane edip, kendi darbe hedeflerini gerçekleştirmişlerdir.

Ecevit'in son demecini ve tutumunu «makul» bulan biri, yukarıdaki söz ve kanıtların doğruluğunu öne sürecek ve diyecektir ki, Ecevit, işte bu «tuzağı» önlemek istemektedir.

«Demokrasi»nin kendini dikta yanlısı hareketlerden nasıl koruyabileceğinin genel «ilkesi» o halde şöyle formüle edilebilir: «Demokratik düzen»e yönelik girişimler varsa, bunları önlemenin yolu, bazı «demokratik hak»lardan vazgeçmek veya bunları çok dikkatli biçimde «makul ölçüler içinde» kullanmaktır. Demokratik hakların «makul» ve dikkatli biçimde kullanılması, diktacı hareketleri, gerekçeden yoksun hale getirir.

«Demokrasi»yi korumanın bu ilkesi, bu yöntemi, bizzat «demokrasi» ile, bu burjuva demokrasisinin öngördüğü temel hakların gerekçesi ile açık biçimde çelişir.

Teorik analizin verdiği sonuç budur. Çünkü burjuva demokrasisi, söz, örgütlenme, toplantı ve gösteri hakkı ve yine bu haklar kadar «doğal hak» sayılan grev gibi hakların varlığına dayalıdır. Toplumda bireyler, gruplar, topluluklar bu haklara sahiptirler. Bunları ya bir şeyi elde etmek, bir amacı gerçekleştirmek için ya da karşı oldukları bir şeyi önlemek için kullanırlar. Hakların varlık nedeni budur. Zaten demokratik haklar, her şeyden önce diktacı eğilimler önlemin diye var değiller midir?

Bu hakların kullanılması veya «makul» ölçüler üzerinde kullanılması diktanın gelme gerekçesi olarak gösteriliyorsa; sözkonusu hakları kullanmanın bu hakları toptan ortadan kaldırmayı amaçlayanların işine yarayacağı kabul ediliyorsa, o zaman saçma bir çelişki var demektir ortada. Bir şeyin (bir hakkın) gerçekleşmesi, nasıl oluyor da o şeyin (hakkın-hakların) bizzat kendisinin ortadan kalkmasına neden oluyor veya ortadan kaldırılmasının gerekçesi olabiliyor?

Denilebilir ki, böyle bir çelişkinin varlığı veya yokluğu ile «teori» ilgilenebilir, ama bizim için önemli olan somut durumlardır. Birçok ülkede söz, toplantı ve gösteri v.b. hakların alabildiğine kullanılmasının ertesinde, bu kullanmalardan doğan karışıklığı bahane eden dikta yönetimleri kurulmadı mı, bu diktalar tüm hakları ortadan kaldırmadı mı? Biz şu an Türkiye'de de böyle bir durumun doğabileceğini söylemekteyiz ve bunu önlemenin pratik yollarına ilişkin öneriler, önlemler getirmekteyiz.

Bu sözlerle, sosyalist siyasal anlayış içinde, sosyalist demokrasi perspektifi doğrultusunda verilecek cevap şöyle formüle edilebilir: Yukarıda «demokrasi»nin korunma ilkesi ve yöntemi ile «demokratik hak»ların gerekçesi arasında varolduğuna işaret ettiğimiz çelişki; burjuva siyaset ve demokrasi anlayışının temelindeki yanlışlığın, yanlısımanın ürünüdür ve ancak sosyalist demokrasi anlayışı ile aşılabilir bu çelişki. Aynı şekilde bugüne değin bazı «demokratik siyasal düzen»lerin diktacı, faşist hareketler tarafından ortadan kaldırılması, burjuva «demokratik siyasal düzen»in öngördüğü hakların «aşırı kullanılması»ndan dolayı değil, tersine bizzat bu hakların özünde kısıtlı olduğundan, yetersizliğinden dolayıdır. Yerleşik —burjuva— siyasal anlayışının «demokrasi»yi dikta hareketleri karşısında zaaf ve güçsüzlükle niteleyen kabulü, sözkonusu demokrasi sosyalist anlamda bir demokrasinin, buna uyarlı bir demokratik siyasal düzenin varlığı halinde; artık geçersiz bir önyargı olarak nitelenebilecektir.

Sosyalist demokrasi anlayışı her şeyden önce burjuva demokratik hakların ortak bir niteliğine dikkati çeker. Bu haklar «yaptırım» ögesinden yoksundur. Ancak belirli bir ölçüde zorlama niteliği olan haklardır hepsi de. Söz, örgütlenme, toplantı ve gösteri, v.b. hakları kullanmakla «yaptırım» gücünü temsil eden kurumlara, devlet kurumlarına —yargı yaptırımını uygulayan mahkemeler ve adli mekanizmaya, yasa çıkarma yaptırımına sahip parlamentoya

ve yürütme yaptırımını uygulayan hükümet ve ona bağlı mekanizmaya— taleplerini, amaçlarını iletmış olurlar. Bir takım haklar ise bu talep ve amaçları daha geniş kesimlere benimsetebilmek ve böylece yaptırım gücü karşısında daha etkili olabilmek için kullanılır.

Burada hiç değilse, toplumun kendi talep ve amaçlarını bunlara ilişkin kararlarını kendisinin oluşturduğu, bu «hak»ka sahip olduğu bir durum var sayılmaktadır. Oysa aslında burjuva demokrasisinin işleyişi içinde toplumun, geniş yığınların karar oluşturma hakkı sözkonusu değildir. Onlar kendilerine «parti»ler tarafından sunulan kararlardan, alternatiflerden birini seçme hakkını kullanırlar. Belli azınlıkların önceden kendi aralarında oluşturdukları kararlar, tavır biçimleri, bunların oluşturulmasından özenle irak tutulmuş kesimlere hazır biçimde sunulur ve bunlardan birini seçmesi istenir. «Demokrasi» bu seçme hakkı üzerinde kuruludur.

Sosyalist demokrasi, geniş yığınların hem kararların oluşturulma sürecine katılmalarını, bu işi giderek daha da tam biçimde yapmalarını temel alır, hem de alınan bu kararları işlerliğe koyabilecek yaptırım gücüne sahip olunmasını önkoşul sayar. Söz, örgütlenme v.b. haklar, yukarda belirtilen iki temel ögenin giderek daha yetkin biçimde kaynaştırılacağı durumlara varmak için kullanılır.

Böyle bir demokrasinin kendine özgü bir siyasal örgütlenişi olacağı, burjuva demokrasisinin kurumlarından işlev ve işleyiş kuralları ile nitelikçe farklı kurumlara sahip olacağı ortadadır. Bu yapının yerleşmeye başlaması burjuva siyasal düzenin «demokrasinin 'aşırı'sı' diktaya, diktanın 'aşırı'sı' ise demokrasinin —yeniden— kurulmasına yolaçar» biçiminde özetleyeceğimiz genel çelişkinin çözümlenmesi, artık böyle bir çelişkiden söz edilemeyecek bir durumun varolması anlamına gelir. Çünkü, bilinir ki dikta hareketleri, devletin tekelinde olan yaptırım gücünü topluma

karşı kullanmak esasından yola çıkarlar. Yukarda kısaca anlatılan içeriğiyle gerçek -sosyalist demokrasi ise devletteki yaptırım gücünün yeniden topluma maledilmesini öngörür ve asli özelliği, süreç içinde giderek daha da belirginleşecek ayırdedici niteliği budur.

Burjuva siyasal anlayışın ve mümkün düzen biçimlerinin az önce formüle ettiğimiz çelişkisi, siyasal eylemin bütünlüğünün parçalanmış olmasından; eylemin, —başlıca— karar oluşturma, seçme ve uygulama ögelerine ayrıştırılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Siyasal eylemin ayrışan başlıca bu üç ögesi, ayrı örgütlenmelere, ayrı mekanizmalara ait işlevler olarak, her bir ögeye denk düşen örgütlenmelerin kendi özgül işleyiş kuralları içinde yerine getirilir. İşlevi yalnızca seçme olan ve seçtiği alternatifin öngördüğü eylemin bir aracı olabilen geniş yığınlar, «demokrasi» içinde «özgür»dürler. Karar oluşturma kurumu olarak «parti»lerde «demokratik merkezîyetçi» bir işleyiş vardır. Yaptırım gücünü tekeline alan devlet mekanizmasında ise merkezî bir işleyiş.

Her eylem biçiminin, yukarda genel siyasal eylem için kısaca belirttiğimiz gibi kendi içinde ayrışmış olması, aynen onda olduğu gibi eylemin etkin ögesinin geniş yığınlardan kesinlikle uzak mekanizmalar, örgütler içinde yerine getirilir olması, burjuva —kapitalist— toplumun temel, karakteristik niteliğidir ve bu toplum biçimini belirleyen kapitalist üretim biçiminin en dolaysız ürünüdür.

DİSK'in öncülük ettiği «iki saatlik» işi durdurma —grev— eylemine; Başbakan Ecevit ve CHP'nin buna gösterdiği tepkilere dönelim.

Teorik olarak bu eylem, eyleme katılanlar, neye karşı olduklarını ilan etme haklarını kullandıkları için tümüyle «demokrasi» ile uyarlıdır, demokratik hakların varoluş gerekçesiyle tam uygunluk halindedir. «İş durdurma», burada bir bildirme biçimi olarak kullanılmıştır. «Söz» yerine geçmektedir. Burjuva demokrasisinin «sivil toplum»a ta-

nındığı neye karşı olduğunu bildirme hakkı kullanılmış, talep, bu talebi benimseyip uygulama hak ve işlevini «yasal olarak» elinde tutanlara iletilmiştir. «Demokrasi»ye aykırı bir durum yoktur.

DİSK'in öncülüğündeki bu eylem, başta sosyalistler olmak üzere pek çok demokrat tarafından da desteklendi. Belki fazlasıyla ifade edilmedi, ama şu söylenebilir ki özellikle DİSK'in bu eyleme katılması, öncülük etmesi, yıllardır özlenen ama bir türlü istenen biçimde gerçekleşmeyen bir isteğin gerçekleşmesi olarak, olabileceğin üzerinde bir sevinç yarattı.

Devrimci öğrenci hareketi, bugüne kadar faşist saldırıların başlıca hedefi olmuştü ve yüzlerce ölü ve yaralıya mal olan bu saldırılar karşısında kendi imkânlarıyla direnirken DİSK'den eylemli bir destek görmemiş, yalnızca bildirilerde kalan, faşizmi suçlayıcı sözler işiti mişti. Son yıllarda DİSK yönetiminde belirli bir etkinliğe sahip olan «ilerlemeci» eğilim ise, tüm sosyalistlik iddialarına karşı faşizmi suçlayan bu bildirilerinde devrimci öğrenci hareketini kınamaya da özel önem veren bir anlayış sergilemişti. Bu tavır, DİSK'in terptilediği gösterilerde, sözkonusu eğilimce «goşist» diye nitelenen öğrencilere karşı izlenen itici, uzaklaştırıcı tutumlar da aynen yansımaktaydı.

Bunlar düşünüldüğünde, İstanbul Üniversitesi'ndeki son katliama DİSK'in eylemli bir tepkide bulunması, daha bir anlam kazanmaktadır. 20 Mart günü işçilerin, öğrencilerin, öğretmenlerin ve çeşitli memur kesimlerinin aynı anda, ortak bir karar için birlikte bir davranış göstermeleri; birbirlerinden toplumsal işlev ve konumları gereği ayrı olan sınıf ve zümreleri eylem içinde yakınlştırıcı bir olaydır. Sosyalist siyasal eylemin asli bir ögesi, hedefi de işbölümünün birbirinden ayırdığı toplumsal kesimlerin, bu nedenle birbirinden farklılaşan tavır ve düşünce biçimlerini, ortak bir sosyalist tavır ve düşünce potasında eritmektir.

Bir siyasal eyleme benzer veya aynı etkinlik derecesinde katılan, bu eylem

kararının oluşturulmasında ve uygulanmasında birlikte yer alan çeşitli sınıf ve zümrelere ait insanlar, bu eylem beraberliklerini mümkün ve sürekli kılacak örgütlenmeler de oluşturabildiklerinde; kapitalist sistemin, insanları toplumsal konumların değişmezliğini benimsemeye zorlayan örgütsel yapısının, hiç de değişmez, değiştirilemez olmadığının bilincine varacaklardır.

«İş durdurma» eylemi etrafında yer alan işçi, öğrenci, öğretmen ve memur kesimlerinin ortak hareketlerinde, henüz bu niteliklerin olduğu söylenemez elbette. Ama bu bir adımdır ve herhalde «iş durdurma» eyleminin siyasal değerlendirmesini her yerde yapma durumunda olan sosyalistlerin özellikle vurgulamaları gereken noktalar da bunlar olmalıdır.

Başbakan Ecevit'in «kuruluş»lar ile onların «iyi niyetli üyeleri»ni ayıran ve «kuruluş»ları —yöneticileri— üyeleri üzerinde baskı uygulayarak sözkonusu eylemi yaptırmakla suçlayan sözleri elbette kabul edilemez. DİSK ve diğer örgüt yönetimlerinin üyelerine danışmadan eylem kararı aldıkları doğrudur. Ama hiç şüphe yok ki eğer danışılseydi bu üyeler belki de yöneticilerin saptadığı eylemin daha üst düzeyde bir eylem olmasını isterlerdi. Faşistlerin iğrenç katliamı karşısında bu üyelerin duyduğu tepkinin derecesini ve bu katliamları önlemek için duyulan eylem ihtiyacının niteliğini Başbakan Ecevit'in ve CHP'nin anlamadığı düşünülemez.

Başbakan Ecevit ve CHP, anladıkları için bunca sert ve öfkeli bir tutum takınmışlardır. Çünkü şu anda Başbakan Ecevit'in ve iktidar partisi olarak CHP'nin başlıca ve temel görevi devleti sağlamlaştırmaktır. Devlet otoritesinin yeniden topluma kabul ettirilmesi, «düzen»in sağlanmasıdır. Konumu gereği, olayları «devlet»den bakarak değerlendiren, tutumlarını «devleti restore etmek» görevi ışığında tayin eden sosyal-demokrat CHP yönetiminin, soyut bir «halk» kavramını öne sürerek, bu halkın örgütlü hareketine karşı çıkması, bu harekete katılanların «davranışlarının

demokratik hukuk devleti kuralları içinde sonuçlarına katlanacakları"nı, yani cezalandırılacaklarını öfkeyle ilan etmesi aslında gayet anlaşılır bir tepkidir.

Demokratik hakların gereği ve kullanılma ihtiyacı asıl olarak bu haklar tehlikeye düştüğü, bu haklarla güvence altına alınmak istenen şeyler tehdit edildiği zaman doğar. Eğer bu haklar gerçekten bir şeyleri koruyorsa, onlara en fazla gerek duyulan bir zamanda kullanılacaktır elbette.

Ama Başbakan Ecevit ve CHP «faşizm veya dikta gelir» diyerek «makul» olumasını istiyorlar. Hakların makul ölçüsünü ise kendileri tayin etmektedirler ve bunu «demokratik devleti» korumak için zorunlu görüyorlar.

«Bir şeyin gerçek niteliği, köşeye sıkıştığında, zor zamanda belli olur» diyen bir söz var. Dikta ve faşizm yanlılarının toplumun elindeki hakları alıp, «devleti güçlendirmek» istedikleri, toplumun ise bu «devlet güçlendirici»lerin niyetleri karşısında haklarını savunmak istediği, böylece kesin tercihlerin söz konusu olduğu bir «zor durum» doğduğunda, sosyal-demokrasi gerçekten de iki cami arasında kalıyor. «Çelişkileri uzlaştırmak» maharetine sahip olduğunu kabul ettiği için bu iki cami arasında kalma durumuna sık sık düşmesi onun kaderidir.

Muhalefetteyken durumu idare edilebilirdi ve edilmiştir de. Ama şimdi devlet yönetiminde olması onu tercih hakkından yoksun kılıyor. «Devleti demokratikleştirme»yi çok isterdi ama yakasını bırakmayan talihsizliği, şimdi onu devletin otoritesini, etkinliğini artırmak «tarihi» göreviyle başbaşa bırakmıştır. Başka ülkelerdeki sosyal-demokrat partilerde pek raslanmayan özelliğiyle, «devleti kurma» misyonu ile belirlenen bir tarihi mirasa sahip olma özelliğiyle CHP, bu «tarihi görev»e çok daha kolay adapte olabilecektir ve kısa zamanda görülen de budur.

CHP iktidarının başarısı; «devlet»i sağlamlaştırmak, devlet-toplum ilişkisini devletin otoritesini kuracak biçimde

«düzenlemek» görevini yapıp yapmamasına göre ölçülecek.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun en yetkili kişisi; Halit Narin, CHP'nin «iş durdurma» eylemine karşı söz ve tutumları üzerine «...uzun zamandır işlemeyen devlet otoritesinin ilk defa otorite olarak devreye girmesinden dolayı biraz daha ümitli» olduğunu belirtmesinden de anlaşılacağı üzere CHP, görevini «başarabileceğini» göstermiştir.

Bir sosyal-demokrat parti olarak CHP, kendisini anlayan ve takdir edenlerin olduğunu da bilmeli, bazı saf sosyal-demokratların özellikle sosyalistlerde gördükleri «anlayışsızlık»dan kaynaklanan öfke dolu yakınmalarını teselli etmelidir. Birçok saf sosyal-demokratın böyle teselli edilip, uysallaştıkları da hatırlanmalıdır, bu arada.

**

CHP ve Ecevit'in faşist saldırıların artmasını, önceden faşist hareketin «son çırpınışları» olarak niteledikleri halde, daha sonra faşist eylemlere büyük kitle gösterileriyle karşı çıktığında, yorum değiştirip, bunları dikta düzeni kurmaya yönelik bir planın parçası olarak değerlendirdiklerini biliyoruz.

Bundan önce yazdıklarımızın ışığında bu son yorumun «zorlama» olduğu sonucuna varmak gerekir. Bu yorum, CHP ve Ecevit'in kendi denetimleri dışında anti-faşist kitlesel bir eylem beraberliği oluşması karşısındaki «rahatsız»lıklarının ürünüdür.

«Son çırpınışlar» olarak nitelenmese bile, faşist saldırıların son ay içindeki yükselişinin, aslında MHP'nin sıkışmasına bağlanması gerektiğini öne süreceğiz.

MHP, güç durumdadır. Ve onu güç duruma sokan şey, CHP'nin iddia edebileceği gibi, kendi iktidarlarında devlet gücünün «etkin ve tarafsız» kullanılmış olması ve böylece birçok faşistin yakalanmış olması değildir.

Bununla CHP hükümetinin faşistlere yönelik sindirme girişimlerinin hiçbir yararı olmadığını söylemek istemiyorum.

ruz. Açıktır ki örneğin Kıbrıslı iki öğrenciyi tam bir Nazi soğukkanlılığı ve yöntemiyle kursuna dizen ve bunlardan birini öldüren faşist cinayet ekibinin yakalanması, faşistlerin denetimindeki yurt ve okulların, bunların derneklerinin aranması ve birçok faşist failin ele geçirilmesi ve yaptıklarının kamuya duyurulması v.b. olaylar, MHP ve faşizm hakkındaki bilgi ve duyarlılığı artırmıştır. MHP'nin bundan hayli tedirgin olduğu da açıktır.

«Bir kısım ülkücü»nün yakalanması ve teşhiri ile kalsaydı, yalnızca bu durum söz konusu olsaydı, MHP fazlasıyla tedirgin olmazdı O, bu «bir kısım ülkücü»nün kendisini bağlamadığını ileri sürerek «yine bir kısım ülkücü»sünü «iş»e koşmaya devam ederdi. Yakalanmalardan dolayı bir parti olarak MHP'yi yasal planda suçlamak henüz mümkün değil. MHP bu «yasal» güvencenin bilincindedir. Kaldı ki MHP gibi faşist bir parti, siyasal amacı için gerekli, temel olan bu gibi eylemleri hem yürütüp, hem de bunlardan «partiye zarar gelmemesi» için gerekli teknik önlemleri önceden almamazlık etmez.

Bu yasal ve teknik güvencelerine karşın, MHP'yi son aylarda tedirgin eden nedenler vardır.

CHP hükümeti, ilk kurulduğunda MHP ve «yan kuruluş»larının eylemlerini azalttıkları görüldü. 1977 Haziran seçimlerinden beri MHP'nin CHP'ye karşı «barış»çı bir politika izlediği düşünülürse bu tutumun hiç de CHP iktidarından çekinme anlamına gelmediği, çok önceden hazırlanmış bir stratejinin gereği olduğu söylenmelidir. Birikim'in 32. sayısında MHP'nin bu stratejisinin gerekçeleri yeteri biçimde açık anlatılmaya çalışılmıştı.

Fakat çok geçmeden faşist eylemlerin yeniden yükseldiği görüldü. Özellikle Mart ayı başlarından itibaren faşist eylemlerin artışının günden güne hızlandığı görüldü. 16 Mart katliamı ile tepe noktasına varan süreç, bu olayın tüm yurttan yarattığı nefrete karşın durmuş tur denilemez. Bilindiği üzere 16 Mart katliamının üzerinden bir hafta geçmiş-

ti ki faşistler Ankara'da ilerici olarak tanınan ve faşist eylemleri koğuşturmada hayli «ileri giden» bir savcı yardımcısını öldürdüler. Bu ise «devlet»in tepkisini üzerlerine çekmek demektir, ama bu göze alınarak söz konusu cinayet işlenmişti.

MHP'nin 1977 Haziran'ı esnasında tesbit ettiği stratejiyi değiştirdiğinin ve asıl olarak son aylarda oluşturulan yeni bir stratejiyi uygulamaya koyduğunun ve bu yolda, az önce sözü edilen eylemlerin uyandırdığı tepkilere karşın devam edeceğinin bir önemli kanıtı da Bay Türkeş'in 19 Mart'da İzmir'de söyledikleridir. Bay Başbuğ, burada «büyük yürüyüş»ü başlattığını ilan etti ve Mart ayı sonlarında Kırıkkale'de tüm illerden gelecek faşistlerin toplanacağı bir gösteri yapılmasının planlandığı açıklandı. Savcı Doğan Öz'ün öldürülmesi bu arada oldu.

Kırıkkale'deki gösterinin kesin tarihi henüz belli değil. Belki yapılmayacak veya hükümetçe yasaklanacak.

MHP'nin böyle bir gösterinin düzenlemesinin, tüm faşistleri Kırıkkale'de toplanmasının amacı, sansasyonel bir olay eşliğinde faşistleri hükümete karşı sağ muhalefetin öncüsü, sürükleyici ögesi haline getirmektir. Çünkü MHP'nin şu andaki sorunu CHP'nin girişimlerinden değil, asıl olarak bugüne kadar birlikte hareket ettiği AP tutumundan kaynaklanıyor.

Birikim'in 34. sayısındaki başyazıda, CHP-sosyalistler ve toplumsal muhalefet ilişkisiyle AP-MHP ilişkisi, genel bir çerçeve içinde ele alınmış, 1977-78 dönemi olaylarının analizi bağlamında bu ilişkiler konusunda CHP ve AP'nin stratejileri ve ayrı durumlarda ama ortak nitelikli rollerinin ne olduğu anlatılmaya çalışılmıştı. Şu andaki MHP'nin durumu ve tutumunun gerekçeleri o yazıda öne sürülenleri doğrular niteliktedir.

CHP hükümeti kurulduğundan beri, sürdürdüğü gürültülü muhalefet ile AP belki CHP hükümetine etkili darbeler vurmuyordu, ama «muhalefetin öncüsü» konumunu, görünümünü sürdürdü-

gü de açıktır. Mart ayı başlarından itibaren de bu «gürültülü» AP muhalefeti- nin ana teması, CHP'nin «anarşiyi dur- duramadığı»dır. AP «anarşi» konusunda CHP'yi sıkıştırırken onun muhalefettey- ken söylediklerini de ispatlaması gerek- tiğini belirtmeye özellikle önem veriyor- du. Yoğun bir «komünizm edebiyatı» ile örtülmüş olmasına karşın AP'nin özellikle CHP'den beklediği şey, MHP' ye yönelik girişimlerini artırmasıydı.

MHP'nin Mart ayı başlarında nihayet anladığı durum buydu. AP politikasının CHP'yi MHP üzerine sürmek olduğunu görmüş ve kendisinin bu savunmaya itilmiş durumdan ideolojik kampanya- larla da çıkamayacağını anlamıştır. Çünkü AP çoktandır MHP'nin en çok tutan sloganını, «milliyetçiliği» sahip- lenmiş, «milliyetçiliğin baş savunucusu» olarak göstermiştir kendini. Ortaklıkla- rının sürdüğü yıllar boyunca AP ile ara- larındaki ideolojik ayrımı belirtmek ye- rine, AP'yi de «milliyetçi»leştirdiğini sanıp, bunu kendi ideolojik zaferi gibi görmeye alışan MHP; AP ile arasındaki ayrımı belirtmenin gereğine nihayet varabilmiştir. Şimdi bir anda yükseltti- ği saldırılarla, «büyük yürüyüş» ilanla- rıyla, hem «milliyetçi»liğin asıl sahibi olduğunu yeniden hatırlatacak, hem AP' nin çoktandır öncülük ettiği muhalefet- te bu konumu ele geçirmeye çalışacak- tır.

Fakat MHP'nin bu atağı geç ve hayli handikaplı biçimde başlatılmıştı ve her- halde tökezleyecektir. MHP, sıkıştırıldı- ğını hissetmekte, tedirginleşmekte ve bu da onu hırçınlaştırmaktadır.

MHP içinde neler olup bittiği, bu du- rumda doğması kaçınılmaz olan tutum farklarının ne sonuç verebileceğini he- nüz bilmiyoruz. MC'ye katılma sırasın- da küçük bir azınlığın daha soy bir fa- şist çizgi adına MHP merkezine egemen eğilime karşı çıkmıştı. Bunların «ülkü- kü kurullar»ın bazılarında alttan alta sür- dürdükleri muhalefet —bir kısmı MHP' den ayrılıp ayrı bir küçük parti kurdu- larsa da bu hiç gelişemedi— genişlemiş olabileceği gibi «merkez»de de yeni ay- rılıklar doğması muhtemeldir. Ancak,

sessiz bir sırtlan kavgasının sürdüğü fa- şist partilerde bu gibi tutum farklarının, dışarıya, hattâ partinin yüksek kademe- lerinin dışına pek sızdırılmadan tartışıl- dığı ve «hesaplaşıldığı» bilinmektedir.

Bu durumdaki bir faşist partinin ve- receği zararlar şüphesiz artacaktır. Önümüzdeki günlerde faşist saldırıların artacağı, bunların ise herhalde eskiden olduğu biçimde değil, daha çok «pro- fesyonel ekip»lerce yapılabilecek türden eylemler olabileceği kuvvetle tahmin edilebilir. «Sıradan faşist saldırılar» ya- nında son İstanbul Üniversitesi katlia- mı ve Savcı Doğan Öz'ün öldürülmesi gibi profesyonel faşist cinayet ekipleri- nin becereceği türden saldırılar... Bun- ların ikinci tipi için alınacak fazlasıyla etkin önlemler yoksa da, katliam türü eylemler için kesinlikle yeni ve etkin ön- lemler oluşturmak; özellikle son olayın bilançosu ve faşistler için bunun hiç de «limit» olmadığı düşünülürse; kesin önemde bir sorumluluk gereğidir.

MHP'nin artan saldırılarla kendini gösteren atağının, onun beklediği siya- sal sonucu vermeyeceğini şimdiye söy- leyebiliriz. Şu andaki ideolojik-politik programıyla, kadrolarının niteliğiyle MHP gününü doldurmuştur. Bu faşist hareketin de gününü doldurduğu anla- mına gelmiyor elbette. MHP eskidi. Gü- nün ve çağın yeni koşulları, emperya- list sistemin varolan ve giderek kendi- ni toplumsal hayatın her yönünde du- yuran yoğun bunalımı, nasıl sosyalist hareketi güçlendiren bir ortam yaratı- yorsa, ona tepki bir faşist hareketin ka- çınılmaz olarak varlığını sürdürebilece- ği bir temeldir de aynı zamanda.

MHP eskimiş olabilir, ama faşist ha- reket, insanlığın tarih öncesinin hesabı görülünceye kadar sosyalist hareketin karşısında «en akıllı düşman» olarak değilse bile en fazla düşman bir hare- ket olarak varlığını duyuracaktır.

**

Bu sayımızda yeralan yazıların bü- yük bölümü, 11 - 13 Kasım 1977 de İl Ma- nifesto gazetesinin tertiplelediği Venedik Sempozyumundaki tartışmalarla ilgili.

Sempozyumun konusu «Devrim sonrası toplumda iktidar ve demokrasi» idi. Ni- teliği gereği «Sovyetik toplumlar»ın a- nalizi ve «Sovyetler Birliği sorunu»nu da kapsamına alan bu tartışmaların il- ginç bir özelliği de sözkonusu konulara birbirinden farklı biçimde yaklaşan çe- şitli eğilimler arasında oluşuydu. ÇKP tezlerini kabul eden C. Bettelheim, vak- tiyle aynı tezleri benimseyip sonra bun- lara karşı çıkan ve şimdi İtalya'da hem SBKP ve ÇKP'ye hem de İtalyan Komü- nist Partisine karşı eleştirel bir hare- ket oluşturmaya çalışan İl Manifesto grubunun sözcüsü R. Rossanda, İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi eski üyesi Fernando Claudin Troçkist akımın önde gelen teorisini Ernest Mandel ve FKP üyesi olup, bu partinin haldeki tu- tumuna belli bir muhalefeti sürdüren tanınmış filozof L. Althusser, Venedik Sempozyumundaki konuşmalarını ya- yımladığımız kişiler.

M. Belge konuya ilişkin yazısında, bu sempozyumda temsil edilen başlıca eği- limlerin konuya yaklaşımının ana hat- larını tanıtmakta ve daha önce Birikim de öne sürülen görüşler doğrultusunda bunların belli başlı eleştirisini yapmak- tadır.

Bu sayımızda, iki eleştiri yazısı var. İlki, Birikim'in 35. sayısında yayımla- nan A. Savaş Akat'ın «Sosyalist Top- lumların Analizi ve Tarihi Maddecilik» adlı yazısında öne sürdüğü görüşleri e- leştiren Arslan Galib'in yazısı. A.S. A- kat'ın pek çok önemli konuda değişik bir yaklaşım ve tezler öneren yazısının çeşitli eleştirilere konu olması doğaldır.

A. Galib'in bu tezlerin temel önemde gördüğü bazılarını konu alan bu yazısı yanında önümüzdeki sayıda yayımla- yabileceğimizi umduğumuz eleştiriler de var.

İkinci eleştiri yazısı, Birikim'in 35. sa- sayısında çıkan S.K. Bayıldırın'ın A. İl- han ve şiirini konu alan incelemesiyle ilgili. H. Ertürk bu yazısında A. İlhan konusunun da ötesinde, genel olarak e- leştirinin yöntem ve ilkeleri üzerinde durmakta.

İzzet Yasar ve Ahmet Güntan'ın şiir- leri yanında A. Güntan'la yapılmış şiir üzerine bir konuşmayı da yayımlıhyo- ruz.

A. Özkırımlı, S. Ali'nin öldürülmesi olayının bazı yönleri hakkında bilgisi olan Aziz Bilaloğlu ile yapılmış bir ko- nuşmayı veriyor.

«Okurlardan» bölümünde, Birikim'in Stalinizm özel sayısını konu alan bir e- leştiri mektubu var. Sözkonusu sayı ve buradaki görüşler üzerine Birikim'e yö- neltile eleştirilerin tersine, bu arkadaş, Birikim'i Stalinizmle suçlamaktadır.

Bu mektuba ilişkin yazdığımız bölüm- de amacımız bu suçlamaya cevap ver- mek değil. Bu mektupta açık biçimde görülen bir tür anlayışın bazı önemli yanlarını sergileyebilmek. Sorularla do- lu mektubu yazan kişiye gelince, oku- duklarından ne tür anlamlar çıkardığı yazdıklarından belli olduğuna göre, ve- rilecek bir cevabın ona bir şey anlat- ması, sanırız mümkün değil.

Birikim